

Жыццё ў тры акты

«Feci, quod potui, faciant meliora potentes» (лат.)
(“Я зрабіў усё, што змог, хто можа, няхай зробіць лепш”).

Сёлета ўвосень Мінскі абласны драматычны тэатр, што знаходзіцца ў Маладзечне, распачне свой 30-ы тэатральны сезон. Гэта падзея ў біяграфіі тэатра суседнічае з яшчэ адной юбілейнай датай – 6 верасня мог бы адзначыць сваё 80-годдзе Сяргей Барысавіч Вальковіч, які амаль 15 гадоў быў дырэктарам МАДТ і фактычным яго стваральнікам. У 1992 годзе ён стаў кіраўніком новай установы культуры і прыняў на свае плечы ўвесь цяжар і ўсе праблемы перыяду станаўлення. А яно, як вядома, прыпадала на не самы спрыяльны перыяд гісторыі Беларусі. Толькі сапраўдны фанат Мельпамены, мог рашыцца на такое.

Кожны раз, калі сэрца давала збоі, і ўрачы літаральны выцягвалі яго з небыцця, Сяргей Вальковіч, ачуняўшы, пісаў чарговы ліст да сваёй каханай жонкі Тамары. *“Мой мілы, любімы чалавек! Калі ты чытаеш гэтыя радкі, значыць мяне ўжо няма...”* Пяць пісьмаў ён парваў, шостае мы чытаем з Тамарай Вікенцьеўнай на яе утульнай маленькай кухні маладзечанскай кватэры. І Сяргей Барысавіч, якога я ведала з дзяцінства, паўстае перада мной зусім іншым, фактычна разбураючы папярэдні вобраз, створаны мной і маімі калегамі-журналістамі, што пісалі пра яго бурную грамадскую і гаспадарчую дзейнасць. *“Жыццё – замкнёнае кола. Але калі б Бог даў мне пачаць спачатку, то я больш часу быў бы з табой, мая родная, і з нашымі дзецьмі...Я вінаваты перад вамі, бо часта не ўдзяляў той увагі, якую вы чакалі ад мяне...Я люблю цябе, мой мілы чалавечак! Беражы сябе. Кліч мяне, калі будзе цяжка...”*

Акт 1. Сенніца.

Гэта колішняя вёска пад Мінскам, у назве якой трывалы пах сенакоса, улілася сёння ў сталічны мегаполіс новым мікрараёнам. Але ў падножжы сучасных хмарачосаў яшчэ туляцца там-сям прыватныя сядзібы ў зацэні яблыневых садоў. Існуе яшчэ сямейнае гняздо Вальковічаў. На відэа 40-гадовай даўніны захаваліся і спевы гаспадара, Барыса Вальковіча, зафіксаваныя аматарскай відэа-камерай. Ах, як хораша спяваў звычайны шафер, ветэран Вялікай Айчыннай вайны! Іншы раз падпявала яму жонка – настаўніца мясцовай школы. З цягам часу ўліліся ў сямейны ансамбль галасы сына і дачкі. Дзеці закончылі музычную школу. Калі прыйшоў час выбіраць прафесію, сын Сяргей паступіў у Маладзечанскае музычнае

вучылішча. Ад гэтай пары Маладзечна стала яго горадам і радзімай для яго дзяцей.

Праўда, пасля першага курсу давалося студэнту апрануць форму вайскоўца і два гады спраўна служыць Айчыне. Па шчасліваму збегу абставін службу Сяргей Вальковіч праходзіў у Мачулішчах, адкуль напразткі, праз палі-лугі, да роднай Сенніцы было рукой падаць. Іншы раз юнак збочваў, шыбуючы ў увальненне. Таму што да вёскі Шчомысліца, дзе жыла яго дзяўчына Тамара, весялуха і пявуння, было яшчэ бліжэй. Пасля армейскай службы ў Маладзечна яны прыехалі разам. Пакуль муж заканчваў вучобу ў Ленінградскім інстытуце культуры, Тамара працавала на швейнай фабрыцы “Камсамолка”. Затым прыйшоў яе час вучыцца на харавым аддзяленні музвучылішча без адрыву ад выхавання дваіх дзяцей.

Акт 2. Зорныя паходы.

Трыццаць гадоў плённай працы аддаў Сяргей Вальковіч Маладзечанскаму музычнаму вучылішчу, якое цяпер вядома як музычны каледж імя Агінскага. Не адно пакаленне выпускнікоў гэтай установы памятае яго не толькі як выкладчыка, а больш як ініцыятара, натхняльніка і арганізатара шматлікіх імпрэз, цікавых змястоўных мерапрыемстваў, гучных праектаў. Мне пашчасціла іграць у дзіцячым аркестры народных інструментаў, які быў створаны Сяргеем Барысавічам, і ў якім мы, вучні музычнай школы пры Маладзечанскім музвучылішчы, асвойвалі азы сумеснай працы і дырыжорскай мануальнай тэхнікі. Ці не на рэпетыцыях нашага аркестра ўпершыню адчула я той неверагодны стан душы, калі сціплы голас твайго інструмента ўзмацняецца, зліваючыся з іншымі. І гэта было дзівосным адкрыццём для жыцця не толькі ў музыцы. Быў адкрыццём і сам наш кіраўнік, жыццёлюбівы чалавек з неверагодным пачуццём гумару, добразычлівай усмешкай, іскрынкамі-хітрынкамі ў светлых прыжмураных вачах.

Працуючы намеснікам дырэктара музвучылішча па выхаваўчай рабоце, Сяргей Вальковіч з вялікім энтузіязмам імкнуўся зрабіць жыццё моладзі цікавым, яркім, плённым. І яму гэта ўдавалася, бо заўжды знаходзіў сцяжынку да сэрцаў сваіх выхаванцаў. А таго святла, якім іскрылася яго шчодрое сэрца хапала, каб асвятліць шлях у вялікае жыццё, падарыць надзею, захапіць прагай падарожжаў і адкрыццяў. Зорныя вандроўкі па роднаму краю, канцэрты ў вясковых клубах, школах, дамах культуры, футбольныя матчы, лыжныя пераходы, праца на калгасных палатках – усё гэта неад’емная частка студэнцкага жыцця, а значыць і вялікая доля арганізацыйнай работы Сяргея Вальковіча. Яго праца была адзначана медалём ВДНГ за патрыятычнае выхаванне моладзі.

Акт 3. У абдымках Мельпамены.

Адкрыццё прафесійнага тэатра ў Маладзечне стала з'явай рэспубліканскага маштабу. Пэўны час яго неафіцыйна называлі трэцім нацыянальным за вернасць беларускай мове. І па-шчырасці, не помню, каб мова была перашкодай у продажы білетаў. А прэм'еры заўжды праходзілі з аншлагам. Месца ў 11 радзе, замацаванае за мной, як журналістам, поціскам рукі з дырэктарам, заўжды было занятае больш ганаровым госцем. Трэба сказаць, тады раённыя кіраўнікі мелі за гонар наведваць мясцовы тэатр.

Афіцыйнае рашэнне аб адкрыцці абласнога драмтэатра было прынята ў 1991 годзе, але ўрачыстае адкрыццё МАДТ адбылося толькі напачатку 1993 года спектаклем “Зямля” па паэме Якуба Коласа ў пастаноўцы яго першага мастацкага кіраўніка заслужанага работніка культуры РБ Мікалая Мацкевіча. Чым быў напоўнены амаль двухгадовы прамежак часу, сёння памятаюць нямногія. Як і мала хто ведае, якіх духоўных сіл, маральных выпрабаванняў і бяссонных начэй каштавала ўсё гэта дырэктару тэатра.

Для Сяргея Вальковіча тэатр у шырокім сэнсе слова не быў марай і любоўю ўсяго жыцця. Гэта пазней, калі ў яго, было укладзена неверагодна шмат душы і здароўя, ён стаў як любімае дзіця, выпакутаванае і выпеставанае. А напачатку, я так мяркую, прыняцце прапановы ўпраўлення культуры на дырэктарскую пасаду новастворанага тэатра было ў пэўнай меры авантурай. Вядома ж, ён меў вопыт кіраўнічай працы, але крыху ў іншай галіне. Тут новаму дырэктару давялося ўнікаць у спецыфіку работы, якая тычылася не толькі вытворчых і арганізацыйных праблем, але і творчых, спецыфічных для тэатра. Былі пэўныя напрацоўкі папярэдне існаваўшага пры Маладзечанскім раённым ДOME культуры аматарскага Народнага тэатра. Толькі для прафесійнага ўзроўню па ўсіх параметрах народны не дацягваў. Таму, паралельна з завяршэннем рэканструкцыі старога будынка, дзе раней базіраваўся РДК, (а пабудаваны ён быў яшчэ “за польскім часам” як афіцэрскае казіно), Сяргей Барысавіч вырашаў кадравыя пытанні, шукаў акцёраў для трупы сярод выпускнікоў тэатральна-мастацкага інстытута і інстытута культуры. А рашэнне адной праблемы лагічна цягнула за сабой чарговую – забеспячэнне жылплошчай і вартаснай зарплатай маладых спецыялістаў, стварэнне ўмоў для творчага росту і спрыяльнага мікраклімату ў калектыве. Прадстаўнікі тагачаснага дырэктарскага корпусу запамнілі Вальковіча як вельмі настойлівага, харызматычнага, эмацыянальнага, вынаходлівага і ўпартага ў дасягненні пастаўленай мэты чалавека.

Як сапраўдны беларус, строга прытрымліваўся Сяргей Вальковіч сваёй жыццёвай устаноўкі: увесь рэпертуар ішоў выключна па-беларуску. Гэта была яго грамадзянская пазіцыя. Ці не таму супрацоўнічалі з тэатрам,

спрыяючы яго добрай рэпутацыі, вядучы драматург Беларусі Аляксей Дудараў, народная артыстка Беларусі Марыя Захарэвіч, заслужаная артыстка Беларусі Вера Кавалерава, кампазітар Алег Залётнеў і многія іншыя аўтарытэтных творцы тэатральнага мастацтва.

А чаго варта было правядзенне рэспубліканскага фестывалю майстроў тэатральнага мастацтва “Маладзечанская сакавіца”? Дарэчы, ладзіўся і міжнародны фестываль монаспектакляў “Я”. Тэатр стаў не проста культурным цэнтрам, а, як пісала тэатральны крытык Таццяна Арлова, “У наш няпросты час ён фарміруе духоўны клімат любімага горада і пасвойму ўплывае на час і грамадства”. Пашыраўся рэпертуар і кола аўтараў, плённа заяўлялі маладзечанцы аб сабе на сталічных сцэнах і нават атрымалі прэзідэнцкі гранд на гука-светлаабсталяванне. Стварыўшы добрую гастрольную праграму, артысты МАДТ радалі сваёй творчасцю жыхароў іншых рэгіёнаў нашай краіны. За ўсімі новымі перамогамі і дасягненнямі сціпла стаяў чалавек, які не лічыў сябе ні геніем, ні “зоркай”, а проста выковаў сваю работу – службу мастацтву. І толькі адзінкі бачылі, што ўсё часцей яго рука застывае ў раёне сэрца...

Акцёр і рэжысёр Алег Чэчэнеў згадвае ў сваім артыкуле для выдання “Жыццё без межаў” (Нясвіж, 2014 г.): “Не ўсё было гладка і яскрава ў яго напружаным тэатральным і гаспадарчым кіраўніцтве, але засталася цвёрдае разуменне, што побач з намі быў дбайны, няўрымслівы і нястомны гаспадар, для якога тэатр быў родным домам, бясконцым клопатам”.

Ала СТРАШЫНСКАЯ.

Тамара і Сяргей Вальковічы – такімі я іх памятаю з дзяцінства.

**Сяргей Вальковіч падчас выступлення на “Маладзечанскай
сакавіцы”.**

(Фота з архіва Т. Вальковіч).